

Česká republika

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl dne 19. ledna 2012 v senátu složeném z předsedy Stanislava Balíka a soudců Dagmar Lastovecké a Elišky Wagnerové (soudce zpravodaj) ve věci ústavní stížnosti stěžovatelky **J. R.**, zastoupené JUDr. Jindřiškou Hillovou, advokátkou se sídlem náměstí Republiky 653, 742 13 Studénka, směřující proti usnesení Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 20. 9. 2011 č.j. 56 EXE 923/2011-31,

t a k t o :

- I. Postupem porušujícím právo na spravedlivý proces garantované čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod bylo usnesením Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 20. 9. 2011 č.j. 56 EXE 923/2011-31 z a s a ž e n o do vlastnického práva stěžovatelky garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny.**
- II. Toto rozhodnutí se proto r u š í .**

O d ů v o d n ě n í :

I.

1. Ústavní stížností podanou k poštovní přepravě dne 9. 12. 2011 se stěžovatelka domáhala zrušení výše uvedených rozhodnutí, neboť měla za to, že jimi bylo porušeno její základní právo na soudní a jinou právní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v důsledku toho i základní právo na ochranu majetku, zakotvené v čl. 11 odst. 1 Listiny.

2. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 a contrario zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“)), byla podána včas a splňuje ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

3. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že se okresní soud nezabýval námitkou stěžovatelky vůči nákladům exekuce stanoveným JUDr. V. P, soudním exekutorem (dále jen „soudní exekutor“), částkou 8.628,- Kč. Nevypořádal se tak s její námitkou, že základem pro určení odměny za provedení exekuce, ukládající zaplacení peněžité částky, je výše exekutorem vymoženého plnění. Stěžovatelka poukazovala na skutečnost, že vymáhaná pohledávka jí byla dobrovolně uhrazena, a proto soudnímu exekutorovi žádná odměna nepřísluší, neboť ničeho nevymohl. Přesto soud, aniž by se s touto námitkou stěžovatelky v odůvodnění napadeného usnesení vypořádal, převzal bez dalšího nesprávný výpočet odměny soudního exekutora jím provedený. Soud své rozhodnutí opřel toliko o ust. § 35 odst. 2 exekučního řádu (dále jen „EŘ“), podle kterého je exekuční řízení zahájeno dnem, kdy návrh na nařízení exekuce došel exekutorovi. S poukazem na cit. ust. EŘ se již nezabýval skutečností, zda vedlejším účastníkem určená výše nákladů exekuce je v souladu s exekutorským tarifem či nikoliv, ale pouze konstatoval, že se v dané věci neztotožňuje se závěrem stěžovatelky, že vedlejšímu účastníkovi nárok na odměnu nepřísluší. Proto podle názoru stěžovatelky okresní soud postupoval v rozporu s čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR (dále jen „Ústava“), neboť zcela opomenul relevantní judikaturu Ústavního soudu (nálezy sp. zn. I. ÚS 1924/08, sp. zn. II. ÚS 1540/08, sp. zn. I. ÚS 998/09, sp. zn. III. ÚS 52/08, sp. zn. I. ÚS 2930/09, sp. zn. II. ÚS 1061/10 a v neposlední řadě i sp. zn. Pl. ÚS 8/06). Proto stěžovatelka navrhla zrušení napadeného rozhodnutí.

4. K výzvě Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřil okresní soud, zastoupený soudcem JUDr. Vítem Šádkem, který uvedl, že své stanovisko vysvětlil ve zdůvodnění svého rozhodnutí. Dále uvedl, že *„argumentace povinné ve stížnosti nic nemění na skutečnosti, že k zahájení řízení došlo dříve, než k úhradě jejího dluhu.“* Vedlejší účastník, soudní exekutor, se k ústavní stížnosti nevyjádřil; tudíž dal najevo, že se vzdává postavení vedlejšího účastníka.

II.

5. Ústavní soud si k posouzení námitek a tvrzení stěžovatelky vyžádal spis Okresního soudu v Novém Jičíně sp. zn. 56 EXE 923/2011, z něhož zjistil následující skutečnosti:

6. Dne 28. 4. 2011 podal oprávněný, Komerční banka, a.s., návrh na nařízení exekuce podle EŘ (č.l. 3nn.). Exekučním titulem bylo rozhodnutí, které vydal Okresní soud v Novém Jičíně dne 14. 2. 2011 č.j. 24 EC 78/2001-7. Stěžovatelce bylo uloženo zaplatit oprávněnému částku ve výši 6.640,95,- Kč a náhradu nákladů řízení ve výši 11.820,00,- Kč. Stěžovatelka, i přes vykonatelnost exekučního titulu, do data tohoto podání neuhradila oprávněnému dlužnou částku. Jestliže stěžovatelka nesplnila, co jí vykonatelné rozhodnutí ukládá, podal oprávněný návrh na nařízení exekuce. Oprávněný dále navrhl, aby soud pověřil provedením exekuce soudního exekutora JUDr. V. P. z Exekutorského úřadu Ostrava.

7. Dne 7. 6. 2011 rozhodl Okresní soud v Novém Jičíně pod č.j. 56 EXE 923/2011-6 o nařízení exekuce na majetek stěžovatelky. Zároveň pověřil provedením exekuce JUDr. V. P. Z kopie doručky je zřejmé, že předmětné usnesení bylo stěžovatelce doručeno dne 1. 7. 2011 (č.l. 13).

8. Dne 1. 8. 2011 vydal soudní exekutor příkaz k úhradě nákladů exekuce, přičemž náklady exekuce stanovil následovně (č.l. 17n.): výše nákladů exekuce byla určena částkou 8.628,- Kč a výše nákladů oprávněného pak částkou 6.120,- Kč. Dosud vzniklé náklady exekuce (ust. § 87 odst. 1 EŘ) představují (a) odměna soudního exekutora za provedení exekuce ve výši 4.428,- Kč (ust. §§ 6, 11, resp. 27 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ČR č. 330/2001 Sb. – dále jen „vyhláška“), (b) náklady exekuce dle ust. §§ 11, 14 a 15 vyhlášky (tvořené dle ust. § 13 částkou 4.200,- Kč jako náhrada

hotových výdajů v paušální částce plus 20% DPH). Proti příkazu exekutora podala stěžovatelka dne 8. 8. 2011 námitky (č.l. 21n.), neboť již před doručením usnesení o nařízení exekuce uhradila na účet oprávněné částku 6.641,- Kč a na účet právního zástupce částku 11.820,- Kč (viz zobrazení historie transakcí na účtu na č.l. 28). Na předmětné peněžní účty byly dané finanční částky připsány nejpozději dne 11. 5. 2011. Stěžovatelka upozornila na to, že dne 8. 7. 2011 uhradila na účet právního zástupce oprávněného náklady exekučního řízení ve výši 6.120,- Kč a téhož dne na účet soudního exekutora náklady exekuce. S ohledem na skutečnost, že stěžovatelka ještě předtím, než jí bylo doručeno usnesení soudu o nařízení exekuce, splnila dobrovolně svou povinnost uloženou jí v platebním rozkazu, a proto má za to, že soudnímu exekutorovi nárok na odměnu nepřísluší, když základem pro určení odměny za provedení exekuce je výše exekutorem vymoženého plnění. Pověřenému soudnímu exekutorovi tak žádné náklady v souvislosti s prováděním exekuce nevznikly, protože povinná svou povinnost plnila dobrovolně, a to ještě před tím, než jí bylo usnesení o nařízení exekuce doručeno. Námitkám stěžovatelky soudní exekutor nevyhověl (č.l. 30) a postoupil je okresnímu soudu (č.l. 16). Podle názoru soudního exekutora bylo exekuční řízení zahájeno doručením návrhu na nařízení exekuce soudnímu exekutorovi dne 5. 5. 2011. Tímto datem mu tudíž vzniklo právo na náhradu nákladů exekuce. Pokud stěžovatelka uhradila vymáhanou povinnost před doručením usnesení o nařízení exekuce, byla by tato skutečnost důvodem pro zastavení exekuce dle ust. § 55 odst. 1 EŘ. Stěžovatelka takovýto návrh ovšem nepodala. Pokud stěžovatelka hradila až po podání návrhu na nařízení exekuce, tato skutečnost sama o sobě nezakládá ztrátu nároku oprávněného na náhradu nákladů exekučního řízení. Podle názoru soudního exekutora má sám nárok jak na odměnu, tak na náhradu hotových výdajů.

9. Napadeným usnesením okresního soudu byly námitky stěžovatelky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce zamítnuty. Podle názoru okresního soudu nárok na náhradu nákladů exekuce vznikl exekutorovi dnem podání návrhu na nařízení exekuce. I když usnesení o nařízení exekuce bylo povinné doručeno až 1. 7. 2011 a povinná provedla platby ve prospěch jistiny dne 9. 5. 2011, nemění to podle názoru okresního soudu nic na skutečnosti, že v době platby již bylo zahájeno exekuční řízení a exekutor má právo na náhradu jeho nákladů. Soud se tudíž neztotožnil se závěrem povinné, že exekutorovi nárok na odměnu nepřísluší.

10. Podle ust. § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu může Ústavní soud upustit od ústního jednání, nelze-li od tohoto jednání očekávat další objasnění věci. V dané věci bylo od ústního jednání upuštěno.

III.

11. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

12. Ústavní soud ustáleně judikuje, že jeho úkolem je jen ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy ČR). Ústavní soud není povolán k přezkumu správnosti aplikace podústavního práva a zasáhnout do rozhodovací činnosti obecných soudů může jen tehdy, shledá-li současně porušení základního práva či svobody (§ 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu). Ústavní soud ve svých četných rozhodnutích zřetelně definoval podmínky, při jejichž existenci má vadná aplikace podústavního práva obecným soudem za následek porušení základních práv či svobod jednotlivce. Jedná se o případy, v nichž Ústavní soud posuzuje, zda obecné soudy v dané věci ústavně souladně posoudily konkurenci norem jednoduchého práva sledujících určitý ústavně chráněný účel či konkurenci interpretačních alternativ jedné konkrétní normy nebo o otázku, zda obecné soudy neaplikovaly jednoduché právo svévolně (srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 1038/08 dostupný na <http://nalus.usoud.cz>). Jinými slovy jednou z podmínek zásahu Ústavního soudu do rozhodovací činnosti obecných soudů a do aplikace jednoduchého práva je vedle flagrantního nerespektování kogentní normy také přílišný formalismus při výkladu norem jednoduchého práva.

13. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/06 (N 39/44 SbNU 479) Ústavní soud při posuzování ústavnosti vyhlášky 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora (dále jen „vyhláška“), zformuloval základní zásady odměňování exekutorů. Podle Ústavního soudu není možno způsobovat povinnému nepřiměřenou újmu, a proto je třeba zohlednit „jistý stupeň „dobrovolnosti“ ve splnění vymáhané povinnosti, byť až po nařízení exekuce, avšak stále ještě před jejím vynuceným provedením.“ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1540/08 (N 171/54 SbNU 175) se vztahoval na situaci, kdy povinný uhradil dlužné částky dobrovolně ještě před doručením usnesení o nařízení exekuce, a v den, kdy mu toto usnesení bylo doručeno, dobrovolně uhradil i náklady oprávněného. Ústavní soud v daném případě zohlednil skutečnost, že povinný plnil dobrovolně zcela mimo rámec exekučního řízení, ještě předtím, než se sám o exekuci dozvěděl tím, že mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce. Protože již soudní exekutor nemohl vymoci nic, byla základem pro určení jeho odměny částka nulová. Z tohoto důvodu nebylo relevantní ani ust. § 6 odst. 3 předmětné vyhlášky stanovící exekutorovi odměnu 3 000 Kč jako odměnu nejnižší. Tato částka by se mohla uplatnit jen tehdy, bylo-li v exekučním řízení vymoženo alespoň něco. V nálezu sp. zn. I. ÚS 2930/09 (N 13/56 SbNU 125) Ústavní soud také odmítl možnost uložení náhrady odměny soudního exekutora. Podle názoru Ústavního soudu bylo třeba též „náhradu hotových výdajů soudní exekutorky podle ust. § 13 odst. 1 předmětné vyhlášky posuzovat analogicky k odměně za provedení exekuce podle ust. § 5 a násl. této vyhlášky. V případě dobrovolného splnění dlužné částky, kdy exekutor již nemohl vymoci nic, a proto je základem pro určení jeho odměny částka nulová, je nezbytné vyčíslit náhradu hotových výdajů nikoliv paušální částkou, ale pouze na základě prokazatelných výdajů, které vznikly soudní exekutorce do okamžiku, než bylo stěžovatelkou dlužné plnění uhrazeno. Jinak řečeno, není-li možno soudní exekutorce přiznat paušální odměnu ve výši 3 000 Kč, resp. 1 500 Kč, tím spíše jí není možno přiznat paušální náhradu hotových výdajů ve výši 3 500 Kč.“

IV.

14. Shora uvedené závěry se plně vztahují i na nyní projednávanou věc, a proto na ně Ústavní soud v podrobnostech plně odkazuje. Ústavní soud vzal za prokázané, že stěžovatelka uhradila dlužnou částku již 9. 5. 2011 (bod 8) a že se tak stalo před tím, než jí bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce (1. 7. 2011) (bod 7). Skutečnost, že dlužník splnil svou povinnost dobrovolně bez přímé exekuce, je proto třeba zohlednit, neboť základem pro určení odměny za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění. Rozhodující skutečností je totiž to, že pověřenému soudnímu exekutorovi žádné náklady v souvislosti s prováděním exekuce nevznikly, protože stěžovatelka svou povinnost splnila dobrovolně, a to ještě před tím, než jí došlo usnesení o nařízení exekuce, tj. daleko dříve než mohlo dojít k jejímu vynucenému provedení. Základem pro určení odměny musí být proto částka nulová (srov. nález sp. zn. II. ÚS 1540/08). Analogicky je třeba v intencích nálezu sp. zn. I. ÚS 2930/09 posuzovat otázku náhrady hotových výdajů (viz bod 13).

15. V této souvislosti Ústavní soud považuje za vhodné dodat, že považuje za nepřijatelné, aby obecný soud při svém rozhodování nijak nereflektoval právní názory Ústavního soudu obsažené ve výše citovaných nálezech (z poslední doby viz např. nálezy sp. zn. II. ÚS 1061/10 či sp. zn. IV. ÚS 247/11, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>), které jsou s ohledem na příkaz plynoucí z čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR i s ohledem na četnou judikaturu Ústavního soudu obecně závazné, tj. závazné při řešení typově shodných případů (srov. k tomu např. nálezy sp. zn. I. ÚS 70/96, N 29/7 SbNU 191, sp. zn. I. ÚS 77/97, N 142/12 SbNU 317, sp. zn. III. ÚS 495/05, N 174/47 SbNU 323 či sp. zn. II. ÚS 476/09, N 81/53 SbNU 23). Nerespektování nosných důvodů publikovaných nálezů Ústavního soudu řešících obdobné věci má nepochybně deformující dopad i na princip právní jistoty plynoucí z normativního principu právního státu tak, jak jej normuje čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR (viz nálezy sp. zn. I. ÚS 70/96, N 29/7 SbNU 191, nebo sp. zn. III. ÚS 648/2000, N 60/22 SbNU 39). Nerespektováním ustálené judikatury Ústavního soudu přispívá okresní soud ke zcela zbytečnému zatěžování kapacit Ústavního soudu důvodnými podáními, které by ovšem obecné soudy měly být – i vzhledem k jednoduchosti materie a ustálené judikatuře Ústavního soudu – schopny bez větších problémů ústavně konformně vyřizovat samy.

16. S ohledem na výše uvedené skutečnosti dospěl Ústavní soud k závěru, že porušením základního práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny bylo napadeným usnesením Okresního soudu v Novém Jičíně zasaženo do vlastnického práva stěžovatelky garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny. Proto podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadené rozhodnutí zrušil.

P o u č e n í : *Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).*

V Brně dne 19. ledna 2012

Stanislav Balík, v. r.

předseda senátu

Za správnost vyhotovení :

Michaela Vrbová